

Victoria Hislop

Τα υνοί

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

6.000.000 ΑΝΤΙΤΥΠΙΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ

ΑΝΑΝΕΩΜΕΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΜΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Το νησί**
ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: The Island
Από τις Εκδόσεις **Headline Review**, Λονδίνο 2016
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Victoria Hislop
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Μιχάλης Δελέγκος
ΘΕΩΡΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Παννούσης
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουκωτά, Ελένη Σταυροπούλου

© Victoria Hislop, 2005
© Εικόνας εξωφύλλου: Toby Marshall
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2020

Πρώτη έκδοση: Εκδόσεις Διόπτρα, 2007
Δεύτερη έκδοση: Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, Δεκέμβριος 2020, 5.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-3627-2
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-3628-9

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτίου.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Από το 1979

Έδρα:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Publishers since 1979

Head Office:

121, Tatoiu Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore:

13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

Victoria Hislop

Τα υνοί

Μετάφραση: Μιχάλης Δελέγκος

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ VICTORIA HISLOP

Ο Γυρισμός
Το Νήμα
Ο Τελευταίος Χορός
Η Ανατολή
Οι Καρτ Ποστάλ
Όσοι αγαπιούνται
Μια νύχτα του Αυγούστου

Στη μητέρα μου, Mary

ΕΙΚΟΣΙ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Το καλοκαίρι του 2001 έκανα διακοπές με την οικογένειά μου και κάποιους φίλους μας στη βόρεια Κρήτη, όχι πολύ μακριά από τον Άγιο Νικόλαο. Τα περισσότερα καλοκαίρια ερχόμασταν διακοπές στην Ελλάδα, με τον επιμέρους προορισμό να επιλέγεται τυχαία από τους φίλους μας.

Εκείνη τη χρονιά μέναμε σε ένα συγκρότημα ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων, με στοιχειώδεις εγκαταστάσεις και μια πισίνα διαμορφωμένη εξαιρετικά άβολα στο σχήμα της Κρήτης. Το επαναλαμβανόμενο μοτίβο των διακοπών ήταν να περνούμε τα πρωινά στην παραλία και ύστερα να επισκεπτόμαστε κάποιο αξιοθέατο το απόγευμα. Ως το τέλος της πρώτης εβδομάδας είχαμε επισκεφθεί όλους τους αρχαιολογικούς χώρους που υπάρχουν διάσπαρτοι στην περιοχή, καθώς και κάθε πιθανό μουσείο. Μεταξύ αυτών και ένα ολόκληρο μουσείο αφιερωμένο στο λουλούδι ίρις και στις ιστορικές χρήσεις του στη βαφή νημάτων και υφασμάτων. Εμένα μου άρεσαν όλα τα μουσεία, αλλά, όπως ήταν μάλλον αναμενόμενο, τα παιδιά μου δεν είχαν ενθουσιαστεί (ειδικά με το τελευταίο μουσείο). Τότε ήταν δέκα και οκτώ χρονών, αντίστοιχα, και γκρίνιαζαν πως ήθελαν να περνούν όλη τη μέρα τους παίζοντας στην παραλία. Κι εγώ το ίδιο θα έκανα στην ηλικία τους, όμως, παρότι τα συμπονούσα, ήμουν αποφασισμένη να τηρήσω πιστά την αποστολή των γονέων να μαθαίνουν πράγματα στα παιδιά τους, ακόμα και στις καλοκαιρινές διακο-

πές. Ήδη από τότε η Ελλάδα δεν ήταν για μένα απλώς ένας τόπος επιδίωξης απολαύσεων.

Το συγκεκριμένο απομεσήμερο του Ιουλίου (θυμάμαι πολύ έντονα ότι έκανε υπερβολική ζέστη) εισέπραξα άφθονα παράπονα, όταν ανακοίνωσα τον προορισμό της επίσκεψης που προγραμματίζα. Στον ταξιδιωτικό οδηγό είχα βρει ένα μικρό νησί που ήταν κάποτε χώρος περίθαλψης ασθενών με λέπρα. Δεν έδειξαν κανένα ενδιαφέρον. Ούτε ίχνος. Αλλά με την υπόσχεση ότι θα ανεβαίναμε σε καράβι και θα τρώγαμε παγωτό, πήραμε τελικά τον φιδογυριστό δρόμο προς την Ελούντα.

Η διαδρομή κράτησε περίπου σαράντα πέντε λεπτά και τελικά φτάσαμε στο ήσυχο χωριό Πλάκα (ένα μικρό καφενείο, λίγες ταβέρνες και κανένα κατάστημα), από όπου θα παίρναμε το καράβι για να περάσουμε απέναντι στη Σπιναλόγκα. Ήταν ήδη περασμένες τέσσερις και φτάσαμε οριακά στην ώρα μας για να επιβιβαστούμε στο τελευταίο πλεύσιμο που έφευγε για το νησί.

Με τα παγωτά μας στο χέρι, σαλπάρουμε. Το θαλάσσιο ταξίδι ήταν αρκετά σύντομο και, πρώτη φορά εκείνη τη μέρα, θυμάμαι πως ανακουφίστηκα από την ανυπόφορη ζέστη. Ένα ευπρόσδεκτο αεράκι φυσούσε σε όλη τη διάρκεια της διαδρομής. Μέσα σε λίγα λεπτά προσεγγίσαμε τα στρογγυλεμένα τείχη της επιβλητικής ενετικής οχύρωσης και αποβιβαστήκαμε.

Αυτό που μου είχε τραβήξει την προσοχή στο σχετικό λήμμα στον ταξιδιωτικό οδηγό ήταν μια χρονολογία: 1957. Ήταν η χρονιά που ανακαλύφθηκε αποτελεσματική θεραπεία για τη λέπρα και όλοι οι κάτοικοι της Σπιναλόγκας αναχώρησαν από το νησί. Στην αντίληψή μου το γεγονός αυτό δεν ήταν τόσο μακρινό, ώστε να αποτελεί «ιστορία». Ήταν μόλις δύο χρόνια προτού γεννηθώ και για τον λόγο αυτόν μου κίνησε ιδιαίτερα την περιέργεια.

Όπως ο περισσότερος κόσμος, ήξερα ελάχιστα σχετικά με τη λέπρα και όσα ήξερα αποδείχθηκαν αναληθή. Καταρχάς, νόμιζα πως αυτή η ασθένεια ήταν τόσο μεταδοτική όσο η πανώλη και πως μπορούσε να προκαλέσει τον ακρωτηριασμό του πάσχοντα και να τον κάνει αγνώριστο μέσα σε λίγες μέρες. Πίστευα επί-

σης ότι η λέπρα ήταν μια ασθένεια της βιβλικής εποχής και είχε εκλείψει εδώ και χιλιετίες. Μόνο όταν πλησιάζαμε στο νησί άρχισα να συνειδητοποιώ ότι δεν ίσχυε τίποτε από αυτά. Ένας από τους φίλους μας ήταν γιατρός, δερματολόγος, και έσπευσε να μου πει μερικά από τα βασικά δεδομένα: ότι η λέπρα είναι δερματική νόσος, ότι μπορεί να αναπτυχθεί πολύ αργά και ότι είναι ιάσιμη από τα τέλη της δεκαετίας του 1950. Επίσης φρόντισε να μου πει ότι δεν οδηγεί πάντα στην παραμόρφωση που φαντάζονται πολλοί από εμάς (όπως, π.χ., φαίνεται και στην ταινία *Μπεν Χουρ*).

Η βάρκα έδεσε και ο «καπετάνιος» μάς είπε να έχουμε επιστρέψει σε μία ώρα. Βγάλαμε γρήγορα τα εισιτήριά μας και μπήκαμε στη σκοτεινή σήραγγα που οδηγεί στο εσωτερικό του νησιού. Δεν υπήρχαν ξεναγοί για να μας δείξουν το νησί ούτε πωλητήριο με κάποιο σχετικό βιβλίο κι έτσι ήμασταν ελεύθεροι να περιπλανηθούμε και να φανταστούμε ό,τι θέλαμε. Τώρα συνειδητοποιώ ότι αυτό έκανε την ειδοποιό διαφορά στο πώς βίωσα εκείνη τη μέρα τη Σπιναλόγκα.

Θυμάμαι πολύ έντονα τη στιγμή που περάσαμε από το σκοτάδι του τούνελ στο φως και αναδυθήκαμε στο, κατά κάποιον τρόπο, «εμπορικό κέντρο» του νησιού. Ήταν από κάθε άποψη μια μετασχηματιστική στιγμή. Άθελά μου ένιωσα να μπαίνω στη θέση κάποιου αρρώστου, όταν στάθηκε πρώτη φορά στην αρχή αυτού του δρόμου (στη Σπιναλόγκα είχαν αρχίσει να στέλνονται ασθενείς από το 1903). Οι περισσότεροι έφταναν στο νησί ξέροντας ότι δε θα έφευγαν ξανά ποτέ.

Η ομορφιά του τόπου ήταν μια έκπληξη. Περίμενα να δω κάτι που θα φάνταζε πιο πολύ σαν φυλακή παρά σαν ένα φιλόξενο ελληνικό χωριό. Υπήρχαν γλάστρες με γεράνια, αγριολουλούδα, λιακάδα πάνω στις ζεστές πέτρες. Υπήρχε διάχυτος ένας απρόσμενος ρομαντισμός. Υπήρχε ως και μια γάτα. Εκείνη την περίοδο διεξάγονταν έργα αποκατάστασης και είμαι βέβαιη πως ο φιλικός γάτος χρησίμευε στο να διατηρεί περιορισμένο τον πληθυσμό των ποντικιών. Αν μη τι άλλο, πάντως, πρόσθετε μια φιλική πινελιά.

Ξεκίνησα για τον περίπατό μου. Εκείνη την εποχή τα κτίρια

ήταν σε χειρότερη κατάσταση απ' ό,τι είναι τώρα πολλά από αυτά. Έβριξα μερικές ματιές μέσα σε κάποια από τα χαμηλά σπίτια (χτισμένα στη διάρκεια της οθωμανικής περιόδου) και είδα ενδείξεις μιας φυσιολογικής ζωής που δεν περίμενα να δω: μικροσκοπικά ξέφτια από ύφασμα για κουρτίνες κολλημένα στα κουφώματα, τοίχοι με μπαλώματα φωτεινής θαλασσιάς μπογιάς και ράφια που έστεκαν ακόμα στις εσοχές εσωτερικών τοίχων. Πότε πότε κάποιο παντζούρι ακουγόταν να τρίζει, κινούμενο από τον αέρα.

Υπήρχε ένας κεντρικός δρόμος, όπως σε κάθε κρητικό χωριό, με μια εκκλησούλα, έναν φούρνο, καταστήματα και ούτω καθεξής – και όλη αυτή η υποδομή με εξέπληξε. Το ενετικό δίκτυο ύδρευσης ήταν ακόμα σε καλή κατάσταση, εξίσου χρήσιμο για τη συλλογή ζωτικών όμβριων υδάτων τόσο τον 20ό αιώνα όσο και όταν κατασκευάστηκε, τρεις αιώνες νωρίτερα. Ψηλά στον ορίζοντα είδα το ογκώδες κτίριο που στέγαζε το νοσοκομείο, και στην κορυφή του δρόμου είδα μια εγκαταλειμμένη πολυκατοικία, όπου υπέθεσα ότι θα ζούσαν οι ασθενείς.

Επικρατούσε γενικά μια εξαιρετικά ζεστή και ευχάριστη ατμόσφαιρα, κάτι που μου φάνηκε παράδοξο, καθώς περίμενα να δω έναν τόπο δυστυχίας και απελπισίας. Συνειδητοποίησα, λοιπόν, ότι οι ασθενείς δεν πήγαιναν εκεί μόνο για να πεθάνουν, αλλά και για να ζήσουν.

Εκείνη την εποχή έγραφα ταξιδιωτικές στήλες για διάφορες μεγάλες εφημερίδες και περιοδικά της Βρετανίας. Το προφανές θα ήταν να έγραφα ένα σύντομο άρθρο για τη Σπιναλόγκα, με έναν τίτλο του τύπου *Η ξεχασμένη αποικία των λεπρών στην Κρήτη*. Πολύ γρήγορα, όμως, απέρριψα αυτό το ενδεχόμενο. Με το μυαλό μου να σφύζει από ιδέες και εντυπώσεις, μου φάνηκε εντελώς ανάρμοστο να συμπυκνώσω αυτό το εντυπωσιακό μέρος σε ένα πραγματιστικό κείμενο των 1.500 λέξεων. Υπήρχε κάτι πολύ πιο συναισθηματικό και φαντασιακό που ήθελα να εκφράσω, κάτι που δεν έχει θέση σε ένα δημοσιογραφικό κείμενο.

Ο γύρος όλου του νησιού διήρκεσε λιγότερο από μία ώρα, αλλά αυτό ήταν αρκετό για να γεμίσω εντυπώσεις και ερωτήσεις.

Όταν φτάναμε στο σημείο όπου μας είχε αφήσει ο βαρκόρης, είχα ήδη μια ιδέα σχηματισμένη στο μυαλό μου.

Ο φίλος δερματολόγος μού είχε ήδη καταστήσει σαφές ότι η λέπρα δεν αλλοιώνει το πρόσωπο και το σώμα κάθε πάσχοντα, και πως, ακόμη και στις περιπτώσεις που συνέβαινε κάτι τέτοιο, μπορούσε να πάρει δεκαετίες. Έτσι, λοιπόν, η ιδέα για μια ιστορία είχε σχηματιστεί στο μυαλό μου ήδη από την ώρα που περιδιαβαίναμε το νησί, και το σενάριο αυτό έγινε ο πυρήνας του μυθιστορήματος που έγραψα στη συνέχεια.

Η κεντρική ιδέα ήταν η εξής: Μια γυναίκα ασθενής, που έχει μεταφερθεί στη Σπιναλόγκα, ερωτεύεται τον γιατρό που φτάνει στο νησί με τα φάρμακα για την ως τότε ανίατη νόσο της. Και μετά την κάνει καλά. Μια τέτοια εξέλιξη θα εμπειρείχε και μια κεντρική σύγκρουση. Η θεραπεία θα οδηγούσε σε απελευθέρωση από την ασθένεια και την αιχμαλωσία στο νησί, αλλά θα της ράγιζε και την καρδιά, γιατί θα έχανε τον άντρα που αγαπούσε. Αυτή η κεντρική ιδέα έδωσε ώθηση στην ιστορία του μυθιστορήματος, η οποία, φυσικά, εμπλουτίστηκε και επεκτάθηκε.

Στις ξέτι το απόγευμα είχαμε επιστρέψει στην Πλάκα και κολυπούσαμε στην παραλία με τα βότσαλα που βρίσκεται απέναντι από τη Σπιναλόγκα. Τα νερά εκεί είναι εκπληκτικά κρυστάλλινα και θυμάμαι πως ένιωθα αναζωογονημένη και ενεργοποιημένη βγαίνοντας από τη θάλασσα. Ύστερα συναντηθήκαμε πάλι με τους φίλους μας και πήγαμε σε μία από τις ταβέρνες, όπου μοιραστήκαμε μια τεράστια πιατέλα αστακομακαρονάδα. Το θυμάμαι ολοζώντανα κι αυτό, λες και όλες οι εντυπώσεις και οι αναμνήσεις από εκείνη την ημέρα είχαν μια ιδιαίτερη ένταση και σημασία. Θυμάμαι επίσης ότι το μυαλό μου ταξίδευε «αλλού».

Τώρα πια η Σπιναλόγκα φωταγωγείται μερικές φορές τη νύχτα, αλλά εκείνο τον καιρό το νησί απλώς εξαφανιζόταν, όταν έσβηνε το φως της μέρας. Το κατάπινε το σκοτάδι. Όσο απολαμβάναμε το δείπνο μας με τους φίλους μας, το μυαλό μου συνέχισε να επιστρέφει σε εκείνο το μέρος και στην εντύπωση που

μου είχε κάνει, και πήρα την απόφαση να έρθω ξανά στην Ελούντα την επομένη, όχι για να περάσω πάλι απέναντι, απλά για να δω άλλη μια φορά τη Σπιναλόγκα από μακριά και να αγοράσω κάποιο σχετικό βιβλίο που ενδεχομένως υπήρχε στα αγγλικά.

Όταν ξαναπήγα στην Ελούντα την επόμενη μέρα, αγόρασα δύο μικρούς ταξιδιωτικούς οδηγούς (από εκείνους που έχουν πιο πολλές φωτογραφίες παρά κείμενα) και τους διάβασα αμέσως μόλις επέστρεψα στο κατάλυμά μας. Περιείχαν ελάχιστες πληροφορίες, κυρίως περιγραφές των κτιρίων και μια σύντομη αναφορά στις τρεις διαφορετικές περιόδους της ιστορίας της Σπιναλόγκας: την ενετική, την οθωμανική και, τέλος, τον 20ό αιώνα, οπότε το νησί χρησιμοποιήθηκε για την απομόνωση των λεπρών. Απογοητεύτηκα λίγο. Ήλπιζα πως θα μάθαινα περισσότερα. Όμως νομίζω ότι αυτός ήταν ο λόγος που άρχισε να καλπάζει η φαντασία μου.

Αντί αυτή η έλλειψη στοιχείων που είχα στη διάθεσή μου να αποτελέσει εμπόδιο, με παρακίνησε να γίνω δημιουργική. Στις διακοπές εκείνες δεν είχα σκοπό να εργαστώ κι έτσι δεν είχα μαζί μου ούτε καν φορητό υπολογιστή. Το μόνο που είχα ήταν ένας φάκελος, μέσα στον οποίο μου είχε στείλει ορισμένες οδηγίες ο ιδιοκτήτης του καταλύματος όπου μέναμε (πώς δούλευαν το θερμοσίφωνο και η κουζίνα, την εντολή να μη ρίχνουμε το χαρτί της τουαλέτας στη λεκάνη, ποιες ταβέρνες μάς πρότεινε για φαγητό, ποιες ήταν οι καλύτερες παραλίες κ.λπ.). Κι έτσι γέμισα τον φάκελο με τα ορνιθοσκαλισμάτά μου. Σε όλη την υπόλοιπη διάρκεια των διακοπών μας με διακατείχε ένα αίσθημα ικανοποίησης. Ένιωθα πως είχα κάτι σημαντικό στα χέρια μου. Δεν μπορούσα να προσδιορίσω τι ακριβώς ήταν, αλλά ήξερα ότι υπήρχε μια ιστορία που ήθελα να αφηγηθώ. Αυτό με ενθουσίαζε. Είχα πάνω από τριάντα χρόνια να γράψω μυθοπλασία (ουσιαστικά, από τότε που τελείωσα το πανεπιστήμιο). Στο πλαίσιο των σπουδών μου αλλά και ανεξάρτητα από αυτές είχα διαβάσει τα μυθιστορήματα πολλών άλλων, αλλά δεν είχα γράψει ποτέ δικό μου.

Η πρώτη μου δουλειά ήταν να βρω κάποιον που γνώριζε για τη λέπρα και να μιλήσω μαζί του. Μια επιστολή μου στην κορυφαία ειδικό στον κόσμο, η οποία εργαζόταν στην Κλινική Υγιεινής και Τροπικών Παθήσεων του Λονδίνου, απαντήθηκε άμεσα και άκρως ικανοποιητικά. Η γιατρός τότε (καθηγήτρια σήμερα) Diana Lockwood δε μου πρόσφερε μόνο τον χρόνο της, αλλά μου δάνεισε και μερικά από τα πολύτιμα συγγράμματα που είχε για το θέμα από τις δεκαετίες του 1930 και του 1950. Χάρη σε αυτά διαμόρφωσα μια αυθεντική εικόνα όχι μόνο για τις αγωγές που χρησιμοποιήθηκαν κατά καιρούς για τη θεραπεία της λέπρας, αλλά και για τις αντιλήψεις που επικρατούσαν για την ασθένεια κατά τις δεκαετίες που αφορούσαν ειδικά την περίοδο για την οποία ήθελα να γράψω. Διάβαζα προσεκτικά κάθε γραμμή αυτών των πολύτιμων και σπάνιων βιβλίων, κλειδώνοντάς τα κάθε βράδυ σε έναν πυρίμαχο φωριαμό. Έμαθα όλα όσα χρειαζόμουν να ξέρω σχετικά με τη νόσο.

Την επόμενη άνοιξη επέστρεψα στην Πλάκα και νοίκιασα ένα δωμάτιο απέναντι από τη Σπιναλόγκα. Πήρα μαζί τη μητέρα μου και η παρουσία της μου επέτρεψε να χαλαρώσω και να περάσω άφθονες ώρες σε καφετέριες και ταβέρνες. Αν ήμουν μόνη, θα τραβούσα την προσοχή, ενώ έτσι μοιάζαμε απλώς δυο γυναίκες που απολάμβαναν τη διαμονή τους στην Κρήτη. Τότε δεν ήξερα ούτε λέξη ελληνικά και η διαφορετική γλώσσα μάς καθιστούσε κατά κάποιον τρόπο απρόσιτες, πράγμα πολύτιμο για τον σκοπό μου. Ωστόσο αυτό σήμαινε και ότι δεν μπορούσα να κάνω ερωτήσεις στους ντόπιους ή να ανακαλύψω οτιδήποτε για τη ζωή στο χωριό την εποχή που λειτουργούσε ακόμα η Σπιναλόγκα. Αρκέστηκα στο να αφομοιώνω το περιβάλλον και να παρατηρώ τους ανθρώπους.

Όσο καιρό έμεινα στην Πλάκα έπαιρνα κάθε μέρα το πρωτό καϊκι για τη Σπιναλόγκα. Ο βαρκάρης θα με είχε περάσει για καμιά παράξενη. Χαμογελούσε, όταν μου πουλούσε το εισιτήριο, και δε μου έκανε καμιά ερώτηση, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις δε ζήτησε καν χρήματα. Ίσως νόμιζαν πως είχα κάποιον μακρι-

νό συγγενή που είχε ζήσει κάποτε στη Σπιναλόγκα. Η έλλειψη κοινής γλώσσας ήταν σίγουρα πλεονέκτημα εδώ.

Με κάθε επίσκεψή μου στο νησί μεγάλωνε η αγάπη μου γι' αυτό το μοναδικό μέρος και πλήθαιναν στο μυαλό μου τα πρόσωπα και οι ιδέες για το πώς θα εξελισσόταν η ιστορία μου. Η εγγύτητα της Πλάκας στη Σπιναλόγκα δε σταμάτησε ποτέ να με εντυπωσιάζει και το γεγονός ότι από την Πλάκα μπορούσες να δεις μικρές ανθρώπινες σιλουέτες να κινούνται στην απέναντι όχθη προσέδωσε επιπλέον ένταση στην ιστορία που διαμορφωνόταν στο μυαλό μου.

Έγραφα έναν λεπτομερέςτατο σκελετό της ιστορίας, κρατώντας στον νου μου δύο βασικές ιστορικές ημερομηνίες: της γερμανικής εισβολής στην Κρήτη και της ανακάλυψης της θεραπείας για τη λέπρα. Επίσης, ήθελα να συμπεριλάβω δύο γενιές πασχόντων μέσα σε μία οικογένεια, καθώς και μία μεταγενέστερη γενιά, από την οποία οι παλαιότεροι κρύβουν το παρελθόν λέπρας στην οικογένεια.

Έγραφα μια σύνοψη του μυθιστορήματος και ένα ενδεικτικό κεφάλαιο και τα έστειλα σε μια σειρά από Βρετανούς εκδότες. Πολλοί το απέρριψαν. Τους άρεσε η ιδέα μιας ιστορίας αγάπης σε ένα ελληνικό νησί, αλλά η λέπρα θεωρήθηκε όχι μόνο αναπάντεχο θέμα, αλλά και αποτρεπτικό για τις πωλήσεις. Κατά τύχη, η πρότασή μου υπέπεσε και στην αντίληψη μιας νεαρής Βρετανίδας επιμελήτριας, η οποία αντιλήφθηκε αμέσως όχι μόνο το περιεχόμενο αλλά και το «πνεύμα» της ιστορίας. Η Flora Rees (η οποία έκτοτε έχει επιμεληθεί όλα τα μυθιστορήματα που έχω γράψει) είχε περάσει μεγάλο μέρος της παιδικής της ηλικίας στην Αφρική, επειδή ο πατέρας της ήταν γιατρός τροπικών ασθενειών. Θυμόταν πάρα πολύ καλά τις μέρες που ο πατέρας της επισκεπτόταν λεπρούς και την ανησυχία που αυτό προκαλούσε στη μητέρα της, παρότι η ασθένεια αυτή ήταν πια ιάσιμη. Όπως πολλοί άνθρωποι που είχαν στενή σχέση με τη λέπρα, η Flora κατανοούσε το γεγονός ότι οι άνθρωποι αντιδρούν περιέργα ακόμα και στο άκουσμα αυτής της λέξης.

Μέσα σε περίπου έναν χρόνο είχα ολοκληρώσει τη συγγραφή

του βιβλίου και το μυθιστόρημα δημοσιεύτηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο. Λίγο αργότερα κυκλοφόρησε στην Ελλάδα, στη Νορβηγία, στο Ισραήλ και τελικά σε περισσότερες από τριάντα πέντε χώρες. Τη στιγμή που συντάσσεται το παρόν κείμενο το βιβλίο έχει πουλήσει περισσότερα από έξι εκατομμύρια αντίτυπα παγκοσμίως.

Περίπου έναν χρόνο μετά την κυκλοφορία του βιβλίου στην Ελλάδα, το Mega Channel μου πρότεινε να το κάνει τηλεοπτική σειρά είκοσι έξι επεισοδίων. Με είχαν ήδη προσεγγίσει πολλοί άλλοι παραγωγοί και σκηνοθέτες από διάφορες χώρες του κόσμου, αλλά είχα απορρίψει όλες τις προτάσεις τους διότι δεν εμπιστευόμουν την ικανότητά τους (και την πρόθεσή τους) να παρουσιάσουν τους λεπρούς με τον σεβασμό που αισθανόμουν ότι τους άξιζε. Φοβόμουν ότι ίσως παρουσιάζονταν ως τέρατα. Το Mega μου επέτρεψε να έχω πλήρη συμμετοχή στην παραγωγή, τα δύο χρόνια που χρειάστηκε για να ολοκληρωθεί η σειρά ήταν απίστευτα συναρπαστικά και το αποτέλεσμα ήταν εξαιρετικά όμορφο και συγκινητικό.

Ο σκηνοθέτης Θωδωρής Παπαδουλάκης, η σεναριογράφος Μιρέλλα Παπαοικονόμου και μια τεράστια ομάδα ηθοποιών και τεχνικών έζησαν και εργάστηκαν στην Πλάκα και στα γύρω χωριά της Κρήτης επί πολλούς μήνες. Οι ντόπιοι κάτοικοι στήριξαν με όλη τους την ψυχή την παραγωγή και πολλοί από τους γηραιότερους, οι οποίοι θυμούνταν την εποχή και τις ιστορίες της Σπιναλόγκας, βρέθηκαν να υποδύονται ρόλους στη μυθοπλαστική εκδοχή της. Ιδίως είχαμε τη χαρά και την τιμή να συμμετέχει πλήρως στο εγχείρημα ένας πολύ ιδιαίτερος άνθρωπος. Στα ογδόντα έξι του, ο Μανώλης Φουντουλάκης, που είχε κάποτε νοσήσει από λέπρα και τώρα ζούσε σε ένα χωριό πάνω από την Πλάκα, πρόσφερε πολύτιμες βιωματικές γνώσεις, σοφία, αλλά και φιλία σε όλους όσοι εργάστηκαν στην παραγωγή. Στην τηλεοπτική σειρά εμφανίστηκε στην τελική σκηνή στη Σπιναλόγκα, όταν όλοι οι ασθενείς έχουν θεραπευτεί και φεύγουν από το νησί. Ήταν ένας άνθρωπος που είχε θεραπευτεί από τη λέπρα στον ρόλο ενός ανθρώπου που είχε θεραπευτεί από τη λέπρα.

Η τέχνη έσμιξε με την πραγματικότητα κατά έναν τρόπο που είναι σχεδόν αδύνατο να περιγραφεί. Πιστεύω πως ήταν αυτό ακριβώς το πάντρεμα των δύο που προσέδωσε τόση μαγεία στη σειρά *Το Νησί* κι έγινε ο λόγος που το ελληνικό κοινό ανταποκρίθηκε με τόση θέρμη. Στις δέκα η ώρα τα βράδια της Δευτέρας (η ώρα μετάδοσης) απόκοσμη σιωπή επικρατούσε στους άλλοτε πολύβουους δρόμους και η σειρά σημείωσε ρεκόρ τηλεθέασης.

Η συγγραφή αυτού του μυθιστορήματος έφερε στον δρόμο μου πολλές νέες ευκαιρίες, και όχι μόνο με την ιδιότητά μου ως συγγραφέας. Έγινα πρέσβειρα της φιλανθρωπικής οργάνωσης *Lepga*, η οποία έχει ως αποστολή την ανακούφιση των λεπρών σε όλο τον κόσμο. Ακούγεται απίστευτο, όμως εξακολουθούν να διαγιγνώσκονται περισσότερα από 300.000 νέα κρούσματα λέπρας κάθε χρόνο, κυρίως στην Ινδία και στο Μπανγκλαντές. Ως πρέσβειρα της οργάνωσης, βοηθώ στις προσπάθειες συγκέντρωσης πόρων για τη χρηματοδότηση της έρευνας και της θεραπείας.

Μερικές φορές τα μυθιστορήματα αποκτούν δική τους ζωή και κάθε αναγνώστης ερμηνεύει το νόημα και το περιεχόμενό τους με τον δικό του τρόπο, ενσωματώνοντας στην ανάγνωση τις προσωπικές του ελπίδες, τους φόβους του και τα συναισθήματά του. Όσον αφορά ειδικά τους Έλληνες αναγνώστες, θεωρώ ότι χρειάστηκε να έρθει ένας «ξένος», ένας άνθρωπος που δεν είχε καμία απολύτως σχέση με τον τόπο και την πραγματική ιστορία της Σπιναλόγκας, για να δει αυτό το μέρος με έναν καινούργιο τρόπο και να το παρουσιάσει ως έναν τόπο ελπίδας και θάρρους.

Δεν πιστεύω στα φαντάσματα, όμως πιστεύω πως οι νεκροί αφήνουν πίσω τους, στη σκόνη, ίχνη όλων των συναισθημάτων τους – της λύπης, της χαράς, της αγάπης, του φόβου και ούτω καθεξής. Και πιστεύω πως αυτά τα ίχνη ήταν η έμπνευσή μου.

Victoria Hislop
Οκτώβριος 2020

*Η Victoria Hislop με τον Μανώλη Φουντουλάκη
(11 Απριλίου 1923 – 28 Μαΐου 2010)*

Το *Νησί* με έχει συνεπάρει, με έχει συγκινήσει, με έχει συγκλονίσει, με έφερε 58 χρόνια πίσω, τότε που έζησα και ο ίδιος όσα περιγράφονται σ' αυτό. Η συγγραφέας Βικτόρια Χίσλοπ θα πρέπει να έχει μεγάλο χάρισμα για να περιγράψει τόσες λεπτομέρειες με τόση ακρίβεια, χωρίς να τις έχει ζήσει από κοντά.

Βρίσκω *Το Νησί* ένα ευαγγέλιο διακήρυξης της αγάπης και ευχαριστώ τη συγγραφέα από τα βάθη της καρδιάς μου για τη λεπτότητα με την οποία χειρίστηκε τους πάσχοντες από τη νόσο του Χάνσεν.

Μανώλης Φουντουλάκης

Πλάκα, Κρήτη, 1953

Μια ψυχρή ριπή ανέμου διέσχισε τα στενά δρομάκια της Πλάκας και η παγωνιά του φθινοπωρινού αέρα αγκάλιασε τη γυναίκα, παραλύοντας το κορμί και τον νου της, προκαλώντας της ένα μούδιασμα που σχεδόν εκμηδένισε τις αισθήσεις της, αλλά δεν μπορούσε να κάνει τίποτα για να της απαλύνει τη θλίψη. Καθώς περπατούσε με δυσκολία τα τελευταία λίγα μέτρα μέχρι την αποβάθρα, έγειρε βαριά στον πατέρα της. Το βάδισμά της έμοιαζε με ταλαιπωρημένης γριάς, που κάθε βήμα της προκαλεί διαπεραστικό πόνο. Αλλά ο δικός της πόνος δεν ήταν σωματικός. Το κορμί της ήταν τόσο δυνατό όσο και οποιασδήποτε νεαρής γυναίκας που είχε περάσει τη ζωή της αναπνέοντας τον καθαρό κρητικό αέρα, η επιδερμίδα της τόσο νεανική και τα μάτια της τόσο έντονα καστανά και λαμπερά όσο κι εκείνα οποιουδήποτε κοριτσιού πάνω σε αυτό το νησί.

Η μικρή βάρκα, φορτωμένη άτακτα με μπόγους που είχαν περιέργο σχήμα και ήταν δεμένοι με σκοινί, χόρευε στο θαλασσινό νερό. Ο ηλικιωμένος άντρας, σκυφτός, ανέβηκε πάνω της αργά, και προσπαθώντας με το ένα χέρι του να κρατιέται σφιχτά από την κουπαστή, άπλωσε το άλλο για να βοηθήσει την κόρη του. Μόλις εκείνη επιβιβάστηκε με ασφάλεια, την τύλιξε προστατευτικά με μια κουβέρτα για να την προφυλάξει από τα στοιχεία της φύσης. Τότε, η μόνη ορατή ένδειξη ότι το κορίτσι δεν αποτελούσε απλώς μέρος του φορτίου ήταν οι μακριές, μαύρες πλεξούδες των μαλλιών του, που τινάζονταν εδώ κι εκεί από τον αέρα. Ο άντρας έλυσε προσεκτικά τον κάβο –δεν υπήρχε τίποτα περισσότερο να ειπωθεί ή να γίνει– και το ταξίδι τους άρχισε. Δεν ήταν η αρχή

μιας σύντομης διαδρομής για την παράδοση προμηθειών. Ήταν η αρχή ενός ταξιδιού χωρίς επιστροφή, με προορισμό το ξεκίνημα μιας καινούργιας ζωής. Μιας ζωής σε αποικία λεπρών. Της ζωής στη Σπιναλόγκα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1

Πλάκα, Κρήτη, 2001

Μόλις λύθηκε από τον κάβο του, το σκοινί τινάχτηκε στον αέρα και ράντισε τα γυμνά μπράτσα της γυναίκας με σταγόνες θαλασσινού νερού. Γρήγορα στέγνωσαν και, καθώς ο ήλιος έπεφτε πάνω της καυτός από τον πεντακάθαρο ουρανό, παρατήρησε στην επιδερμίδα της να λάμπουν περιέτεχνα σχέδια από κρυστάλλους αλατιού, σαν τατουάζ από διαμάντια. Η Αλέξις ήταν ο μοναδικός επιβάτης στη μικρή, στραπατσαρισμένη βάρκα, και καθώς το σκάφος απομακρυνόταν αγκομαχώντας από την προβλήτα με κατεύθυνση το μοναχικό, ακατοίχητο νησί μπροστά, εκείνη ένιωσε ένα τρέμουλο, μόλις σκέφτηκε όλους τους άντρες και τις γυναίκες που είχαν ταξιδέψει εκεί πριν από αυτή.

Σπιναλόγκα. Έπαιξε με τη λέξη, στριφογυρίζοντάς τη στο στόμα της σαν κουκούτσι ελιάς. Το νησί βρισκόταν ευθεία μπροστά και, καθώς η βάρκα πλησίαζε το μεγάλο βενετσιάνικο κάστρο που ορθωνόταν στην άκρη της θάλασσας, ένιωσε όχι μόνο την έλξη του παρελθόντος του, αλλά και την ισχυρή αίσθηση της σημασίας που είχε στο παρόν. Αυτό, σκέφτηκε, ίσως ήταν ένα μέρος όπου η ιστορία παρέμενε ακόμη ζωντανή, όχι νεκρή ανάμνηση, όπου οι κάτοικοι ήταν πραγματικοί και όχι πλάσματα του μύθου. Πόσο διαφορετικό γινόταν έτσι από τα αρχαία παλάτια και τις τοποθεσίες που είχε δει η Αλέξις περνώντας τις τελευ-

ταίες εβδομάδες, μήνες –ακόμη και χρόνια– ως επισκέπτρια.

Η Αλέξις θα μπορούσε να είχε περάσει άλλη μια μέρα τριγυρίζοντας στα ερείπια της Κνωσού, πλάθοντας στο μυαλό της με τη βοήθεια των γιγάντιων συντριμμιών εικόνες για το πώς ήταν η ζωή εκεί, πάνω από τέσσερις χιλιάδες χρόνια πριν. Τελευταία, όμως, είχε αρχίσει να αισθάνεται ότι αυτό ήταν ένα παρελθόν τόσο μακρινό, ώστε σχεδόν ξεπερνούσε τα όρια της φαντασίας της, και σίγουρα του ενδιαφέροντός της. Αν και είχε πτυχίο στην αρχαιολογία και δουλειά σε μουσείο, ένιωθε το ενδιαφέρον της για το αντικείμενο να φθίνει καθημερινά. Ο πατέρας της ήταν ακαδημαϊκός με πάθος για το αντικείμενό του, και με έναν παιδιάστικο τρόπο εκείνη είχε απλώς μεγαλώσει πιστεύοντας ότι θα ακολουθούσε τα σκονισμένα βήματά του. Για κάποιον σαν τον Μάρκουσ Φίλντινγκ δεν υπήρχε αρχαίος πολιτισμός ο οποίος να ανήκει τόσο βαθιά στο παρελθόν ώστε να μην του κινήσει το ενδιαφέρον, αλλά για την Αλέξις, στην ηλικία των είκοσι πέντε πλέον, ο ταύρος τον οποίο είχε προσπεράσει στον δρόμο νωρίτερα εκείνη την ημέρα ήταν σημαντικά πιο αληθινός και πιο σχετικός με τη ζωή της από όσο θα μπορούσε να είναι ποτέ ο Μινώταυρος στο κέντρο του θρυλικού κρητικού λαβύρινθου.

Η κατεύθυνση που έπαιρνε η καριέρα της δεν αποτελούσε, προς το παρόν, το φλέγον ζήτημα στη ζωή της. Πιο πιεστικό ήταν το δίλημμά της σχετικά με τον Εντ.

Όσο καιρό ρουφούσαν την αδιάκοπη ζέστη των τελευταίων καλοκαιρινών ηλιαχτίδων στις διακοπές τους στα ελληνικά νησιά, η κάποτε πολλά υποσχόμενη ερωτική σχέση τους είχε αρχίσει να φτάνει στο τέλος. Η σχέση τους είχε ανθίσει στον αποστειρωμένο μικρόκοσμο ενός πανεπιστημίου, αλλά στον έξω κόσμο είχε εξασθενήσει και, εδώ και τρία χρόνια, έμοιαζε με φιλάσθενο φυτό που δεν κατάφερε να επιβιώσει μετά τη μεταφύτευσή του από το θερμοκήπιο στο ελεύθερο χώμα.

Ο Εντ ήταν ωραίος. Κι αυτό ήταν μάλλον γεγονός παρά απλή γνώμη. Αλλά αυτή ακριβώς η ομορφιά του μερικές φορές την ενοχλούσε υπερβολικά και ήταν σίγουρη πως χειροτέρευε την υπε-

ροψία και την αξιοζήλευτη, ενίοτε, αυτοπεποίθησή του. Είχαν ταιριάζει σαν να ήταν μια κατάσταση όπου «έλκονταν τα ετερόνυμα», η Αλέξις με τη χλομή επιδερμίδα και τα σκούρα μαλλιά και μάτια, και ο Εντ με τα ξανθά μαλλιά, τα γαλάζια μάτια, με τη σχεδόν άρια εμφάνιση. Μερικές φορές, ωστόσο, ένιωθε τη δική της πιο ατίθαση φύση να ξεθωριάζει εξαιτίας της ανάγκης του Εντ για πειθαρχία και τάξη, και ήξερε πως δεν ήθελε κάτι τέτοιο. ακόμη και το ελάχιστο δείγμα αυθορμητισμού που λαχταρούσε έμοιαζε ανάθεμα για εκείνον.

Πολλά από τα άλλα θετικά χαρακτηριστικά του, τα περισσότερα από τα οποία θεωρούνταν σε γενικές γραμμές προτερήματα για τον υπόλοιπο κόσμο, είχαν αρχίσει να την τρελαίνουν. Καταρχάς η απερίγραπτη αυτοπεποίθησή του. Αυτή ήταν το αναπόφευκτο αποτέλεσμα της σταθερής βεβαιότητάς του για το μέλλον, αλλά και για το τι τον περίμενε από τη στιγμή που γεννήθηκε. Ο Εντ είχε λάβει υποσχέσεις για ισόβια εργασία σε μια νομική εταιρεία και τα χρόνια θα κυλούσαν με ένα προκαθορισμένο μοτίβο επαγγελματικής προόδου και διαμονή σε προβλέψιμες περιοχές. Η μόνη βεβαιότητα της Αλέξις ήταν η ολοένα αυξανόμενη ασυμβατότητά τους. Καθώς προχωρούσαν οι διακοπές τους, περνούσε όλο και περισσότερο χρόνο συλλογιζόμενη το μέλλον, και δε φανταζόταν τον Εντ να έχει θέση σε αυτό. Ακόμη και οι συνήθειές τους στο σπίτι δεν ταίριαζαν. Όλα πήγαιναν στραβά. Αλλά ο φταίχτης ήταν αυτή, όχι ο Εντ. Η αντίδρασή του στην ατσαλοσύνη της έδειχνε με τον καλύτερο τρόπο τη στάση του απέναντι στη ζωή γενικά, κι εκείνη θεωρούσε την απαίτησή του να είναι όλα άψογα νοικοκυρεμένα δυσάρεστα εξουσιαστική. Προσπαθούσε να εκτιμήσει την ανάγκη του για τάξη, αλλά πικραινόταν με την επικριτική στάση του, που δε χρειαζόταν να εκφραστεί με λόγια, σχετικά με τον τρόπο που ζούσε η ίδια, και συχνά θυμόταν ότι ένιωθε σαν στο σπίτι της μέσα στο σκοτεινό, ακατάστατο γραφείο του πατέρα της, ενώ η κρεβατοκάμαρα των γονιών της, με τα χλομά χρώματα που είχε διαλέξει η μητέρα της για τους τοίχους, και τις συγυρισμένες επιφάνειες, την έκανε να τρέμει.

Όλα γίνονταν πάντοτε όπως ήθελε ο Εντ. Ήταν ένα από τα χαϊδεμένα παιδιά της ζωής: χωρίς να καταβάλλει καμία προσπάθεια, ερχόταν πρώτος στην τάξη και κάθε χρόνο κέρδιζε επαίνους χωρίς να συναντάει ανταγωνισμό. Ο τέλειος και ιδανικός μαθητής. Θα τον πονούσε, αν διαλυόταν η ψευδαίσθησή του. Τον είχαν μεγαλώσει με τέτοιον τρόπο, ώστε να θεωρεί πως ολόκληρος ο κόσμος τού ανήκε, αλλά η Αλέξις είχε αρχίσει να συνειδητοποιεί ότι η ίδια δε θα μπορούσε να είναι μέρος του. Θα μπορούσε πράγματι να εγκαταλείψει την ανεξαρτησία της και να πάει να ζήσει μαζί του, όσο προφανές κι αν ήταν ότι αυτό θα έπρεπε να κάνει; Ένα σχετικά φτωχικό νοικιασμένο δωάρι στο Κράουτς Εντ σε σύγκριση με ένα πολυτελές διαμέρισμα στο Κένσινγκτον – ήταν τρελή που θα απέρριπτε το δεύτερο; Παρά τις προσδοκίες του Εντ ότι θα πήγαινε να μείνει μαζί του το φθινόπωρο, υπήρχαν ερωτήματα που θα έπρεπε να θέσει στον εαυτό της: Τι νόημα είχε να ζει μαζί του, αν η πρόθεσή τους δεν ήταν να παντρευτούν; Και ήταν εκείνος ο άνθρωπος τον οποίο θα ήθελε για πατέρα των παιδιών της, ούτως ή άλλως; Αυτού του είδους οι αβεβαιότητες στριφογύριζαν στο μυαλό της για εβδομάδες, ακόμη και μήνες πλέον, και αργά ή γρήγορα θα ήταν υποχρεωμένη να βρει το κουράγιο να κάνει κάτι. Ο Εντ περνούσε αυτές τις διακοπές μιλώντας τόσο πολύ, οργανώνοντας και κατανέμοντας τον χρόνο των δραστηριοτήτων τους, ώστε φαινόταν να μην έχει αντιληφθεί ότι εκείνη έμενε όλο και περισσότερο σιωπηλή όσο κυλούσαν οι μέρες.

Πόσο διαφορετικό ήταν αυτό το ταξίδι από τις διακοπές που είχε κάνει γυρίζοντας τα ελληνικά νησιά όταν ήταν φοιτήτρια, τότε που εκείνη και οι φίλοι της δε γνώριζαν περιορισμούς και οι επιθυμίες τους ήταν το μόνο που καθόριζε τις νωχελικές, ηλιόλουστες μέρες... οι αποφάσεις σε ποιο μπαρ να πάνε, σε ποια παραλία να κάνουν ηλιοθεραπεία και πόσο να μείνουν σε κάποιο νησί παίρνονταν με το στρίψιμο ενός εικοσαάρικου. Της ήταν δύσκολο να πιστέψει ότι η ζωή είχε υπάρξει κάποτε τόσο ανέμελη. Αυτό το ταξίδι ήταν τόσο γεμάτο από συγκρούσεις, τσακω-

μούς και ερωτήματα που απευθύνονταν στον ίδιο της τον εαυτό. Ήταν ένας αγώνας που είχε αρχίσει πολύ πριν βρεθεί στο έδαφος της Κρήτης.

«Πώς γίνεται να είμαι είκοσι πέντε χρονών και τόσο απελπιστικά αβέβαιη για το μέλλον;» είχε αναρωτηθεί καθώς έφτιαχνε τις βαλίτσες της για το ταξίδι. «Να με τώρα, σε ένα διαμέρισμα που δε μου ανήκει, έτοιμη να φύγω για διακοπές, μακριά από μια δουλειά που δε μου αρέσει, μαζί με έναν άντρα για τον οποίο δε νοιάζομαι σχεδόν καθόλου. Ποιο είναι το πρόβλημά μου;»

Όταν η μητέρα της, η Σοφία, βρισκόταν στην ηλικία της Αλέξης, ήταν ήδη παντρεμένη αρκετά χρόνια και είχε δύο παιδιά. Ποιες περιστάσεις την είχαν κάνει τόσο ώριμη σε τόσο νεαρή ηλικία; Αν ήξερε περισσότερα για το πώς η μητέρα της προσέγγιζε τη ζωή, ίσως να κατάφερε να πάρει τις δικές της αποφάσεις.

Η Σοφία, όμως, ήταν πάντοτε υπερβολικά κουμπωμένη σχετικά με το παρελθόν της, και με την πάροδο του χρόνου αυτή η μυστικοπάθεια είχε γίνει ένα φράγμα ανάμεσα σε αυτήν και την κόρη της. Της Αλέξης της φαινόταν ειρωνεία που η οικογένειά της ενθάρρυνε τη μελέτη και την κατανόηση του παρελθόντος, ενώ ταυτόχρονα την εμπόδιζε να δει από κοντά τη δική της ιστορία. Αυτή η αίσθηση ότι η Σοφία κάτι έκρυβε από τα παιδιά της έριχνε ένα πέπλο καχυποψίας. Η Σοφία Φίλντινγκ φαινόταν όχι μόνο να έχει θάψει τις ρίζες της, αλλά και να έχει πατήσει με δύναμη το χόμα που τις κάλυπτε.

Η Αλέξης διέθετε μόνο ένα στοιχείο σχετικά με το παρελθόν της μητέρας της: μια ξεθωριασμένη γαμήλια φωτογραφία που βρισκόταν πάνω στο κομοδίνο της Σοφίας από τότε που μπορούσε να θυμηθεί η Αλέξης, με την ασημένια κορνίζα της φθαρμένη από το γυάλισμα. Στα πρώτα χρόνια της παιδικής ηλικίας της, όταν η Αλέξης χρησιμοποιούσε το μεγάλο αφράτο κρεβάτι των γονιών της σαν τραμπολίνο, η εικόνα του χαμογελαστού αλλά μάλλον άκαμπτα στημένου ζευγαριού στη φωτογραφία χοροπηδούσε μπροστά στα μάτια της. Μερικές φορές έκανε ερωτήσεις στη μητέρα της για την όμορφη κυρία με τις δαντέλες και

τον καλοσχηματισμένο άντρα με τα ασημένια μαλλιά. Πώς λέγονταν; Γιατί εκείνος είχε γκριζα μαλλιά; Πού βρισκονταν τώρα; Η Σοφία έδινε όσο πιο λακωνικές απαντήσεις γινόταν: ότι ήταν η θεία Μαρία και ο θείος Νικόλαος, ότι ζούσαν στην Κρήτη και ότι είχαν πια πεθάνει και οι δύο. Αυτές οι πληροφορίες ικανοποιούσαν την Αλέξις τότε – αλλά τώρα χρειαζόταν να μάθει περισσότερα. Ήταν η ειδική βαρύτητα αυτής της φωτογραφίας – της μόνης κορνιζαρισμένης φωτογραφίας σε ολόκληρο το σπίτι, εκτός από εκείνες της ίδιας και του μικρότερου αδερφού της, του Νικ – που της διέγειρε την περιέργεια όσο τίποτε άλλο. Αυτό το ζευγάρι είχε παίξει ξεκάθαρα σημαντικό ρόλο στην παιδική ηλικία της μητέρας της, κι όμως η Σοφία φαινόταν πάντοτε πολύ απρόθυμη να συζητήσει γι' αυτούς τους δυο ανθρώπους. Στην πραγματικότητα, ήταν κάτι παραπάνω από απροθυμία – ήταν επίμονη άρνηση. Όταν η Αλέξις έφτασε στην εφηβεία, είχε μάθει να σέβεται την επιθυμία της μητέρας της να τηρηθούν κάποια πράγματα προσωπικά. Άλλωστε ήταν το ίδιο έντονη με το εφηβικό ένστικτό της που την ήθελε να απομονώνεται και να αποφεύγει την επικοινωνία. Τώρα, όμως, είχε μεγαλώσει αρκετά ώστε να τα ξεπεράσει όλα αυτά.

Το βράδυ πριν φύγει για διακοπές πήγε στο σπίτι των γονιών της, ένα οίκημα της βικτοριανής εποχής σε έναν ήσυχο δρόμο του Μπάτερσι. Ήταν οικογενειακή παράδοση να τρώνε στην ελληνική ταβέρνα της περιοχής πριν η Αλέξις ή ο Νικ φύγουν για τα μαθήματα του επόμενου εξαμήνου στο πανεπιστήμιο ή για κάποιο ταξίδι στο εξωτερικό, αλλά αυτή τη φορά η Αλέξις είχε άλλο ένα κίνητρο για την επίσκεψη. Ήθελε τη συμβουλή της μητέρας της σχετικά με το τι θα έπρεπε να κάνει με τον Εντ, και, κάτι εξίσου σημαντικό, σχεδίαζε να τη ρωτήσει μερικά πράγματα για το παρελθόν της. Έχοντας φτάσει μια ώρα νωρίτερα, η Αλέξις αποφάσισε να προσπαθήσει να κάνει τη μητέρα της να της αποκαλύψει κάτι. Ακόμη και λίγο φως στο μυστήριο θα της αρκούσε.

Μπήκε στο σπίτι, παράτησε τον βαρύ σάκο της στο πλακόστρωτο πάτωμα και έριξε το κλειδί της στον μαυρισμένο μπρού-

ντζινο δίσκο στο ράφι του χολ. Αυτό προσγειώθηκε με έναν δυνατό μεταλλικό ήχο. Η Αλέξις ήξερε ότι η μητέρα της σιχαινόταν να την αιφνιδιάζουν.

«Γεια σου, μαμά!» φώναξε μέσα στον σιωπηλό χώρο του διαδρόμου.

Μαντεύοντας ότι η μητέρα της θα βρισκόταν στον επάνω όροφο, ανέβηκε τα σκαλιά δυο δυο και, μόλις μπήκε στην κρεβατοκάμαρα των γονιών της, θαύμασε, ως συνήθως, την εξαιρετική τάξη της. Μια λιτή σειρά από χάντρες ήταν απλωμένη στις δυο άκρες του καθρέφτη και τρία μπουκαλάκια με άρωμα ήταν άφογα παραταγμένα πάνω στην τουαλέτα της Σοφίας. Κατά τα άλλα, το δωμάτιο ήταν τελείως άδειο από περιττά πράγματα. Δεν υπήρχαν στοιχεία που να μαρτυρούν την προσωπικότητα ή το παρελθόν της μητέρας της, ούτε ένας πίνακας στον τοίχο, ούτε ένα βιβλίο στο κομοδίνο. Μόνο εκείνη η κορνιζαρισμένη φωτογραφία δίπλα στο κρεβάτι. Μολονότι μοιραζόταν το δωμάτιο με τον Μάρκου, αυτός ο χώρος ανήκε στη Σοφία, και εκεί μέσα βασίλευε η ανάγκη της για τάξη. Κάθε μέλος της οικογένειας είχε τον δικό του χώρο, που φανέρωνε την ιδιοσυγκρασία του.

Αν η λιτότητα της κρεβατοκάμαρας την έκανε να ανήκει στη Σοφία, ο χώρος του Μάρκου ήταν το γραφείο του, όπου βρισκόταν βιβλία στοιβαγμένα σε στήλες στο πάτωμα. Μερικές φορές αυτοί οι βαριοί πύργοι σωριάζονταν και οι τόμοι σκορπίζονταν σε ολόκληρο το δωμάτιο· τότε, ο μόνος τρόπος πρόσβασης στο έπιπλο του γραφείου του ήταν να πατάει κανείς πάνω στα δερματόδετα βιβλία. Ο Μάρκουσ απολάμβανε να εργάζεται σε αυτό τον κατεστραμμένο ναό των βιβλίων· του θύμιζε τις φορές που βρισκόταν στο μέσον μιας αρχαιολογικής ανασκαφής, όπου κάθε πέτρα είχε μαρκαριστεί προσεκτικά, ακόμη κι αν όλες τους φαίνονταν στο άπειρο μάτι σαν κομματάκια από εγκαταλειμμένα χαλάσματα. Ήταν πάντοτε ζεστά μέσα σ' εκείνο το δωμάτιο, κι ακόμη και όταν ήταν παιδί, η Αλέξις έμπαινε εκεί κρυφά για να διαβάσει κάποιο βιβλίο, κουλουριασμένη πάνω στη μαλακή δερμάτινη καρέκλα, που ξερονούσε συνεχώς το παραγέμισμά

της, αλλά με κάποιον τρόπο παρέμενε το πιο άνετο και φιλόξενο κάθισμα του σπιτιού.

Παρά το γεγονός ότι τα παιδιά είχαν φύγει από το σπίτι εδώ και πολύ καιρό, τα δωμάτιά τους παρέμεναν ανέπαφα. Της Αλέξης ήταν ακόμη βαμμένο μ' εκείνο το μάλλον καταθλιπτικό βυσσινί χρώμα που είχε διαλέξει στη σκυθρωπή ηλικία των δεκαπέντε ετών. Το κάλυμμα του κρεβατιού, το χαλάκι και η ντουλάπα είχαν μια ταιριαστή μοβ απόχρωση, το χρώμα της ημικρανίας και του εκρηκτικού θυμού. Ακόμη και η Αλέξης θεωρούσε πλέον ότι ήταν έτσι, μολονότι εκείνη την εποχή είχε επιμείνει στο συγκεκριμένο χρώμα. Κάποια μέρα οι γονείς της ίσως να το ξανάβαφαν, αλλά σε ένα σπίτι όπου η εσωτερική διακόσμηση και τα άνετα έπιπλα έρχονταν σε δεύτερη μοίρα, μπορεί να περνούσε άλλη μια δεκαετία πριν συνέβαινε κάτι τέτοιο. Το χρώμα των τοίχων στο δωμάτιο του Νικ είχε πάψει από καιρό να έχει σημασία – ούτε ένα τετραγωνικό εκατοστό δε φαινόταν κάτω από τις αφίσες με τους παίκτες της Άρσεναλ, τα συγκροτήματα χέβι μέταλ και τις ξανθιές με τα απίστευτα μεγάλα στήθη. Το καθιστικό ήταν ένας χώρος που μοιράζονταν η Αλέξης και ο Νικ, οι οποίοι στη διάρκεια δύο δεκαετιών πρέπει να πέρασαν πάνω από ένα εκατομμύριο ώρες παρακολουθώντας σιωπηλά τηλεόραση στο μισοσκοτάδο. Αλλά η κουζίνα ήταν για όλους. Η ροτόντα της δεκαετίας του '70 από πευκόξυλο –το πρώτο έπιπλο που είχαν αγοράσει μαζί ο Μάρκος και η Σοφία– αποτελούσε το κεντρικό σημείο, τον χώρο όπου βρισκονταν όλοι μαζί, συζητούσαν, έπαιζαν παιχνίδια, έτρωγαν και, παρά τις παθιασμένες διαμάχες και τις διαφωνίες που συχνά μαίνονταν γύρω από αυτό, γίνονταν οικογένεια.

«Γεια», είπε η Σοφία, χαιρετώντας την αντανάκλαση της κόρης της στον καθρέφτη. Ταυτόχρονα χτένιζε τα κοντά μαλλιά της με τις ξανθές ανταύγειες και ψαχούλευε μια μικρή κοσμηματοθήκη. «Είμαι σχεδόν έτοιμη», πρόσθεσε, κουμπώνοντας κάποια κοραλλένια σκουλαρίκια που ταίριαζαν με την μπλούζα της.

Αν και η Αλέξης δε θα το σκεφτόταν ποτέ, ένας κόμπος δενό-

ταν στο στομάχι της Σοφίας καθώς ετοιμαζόταν γι' αυτό το οικογενειακό τελετουργικό. Η στιγμή της θύμιζε όλες εκείνες τις νύχτες πριν αρχίσουν τα εξάμηνα στο πανεπιστήμιο της κόρης της, όταν πίσω από το προσωπείο της ευθυμίας κρυβόταν η οδύνη, επειδή η Αλέξις θα έφευγε σύντομα. Η ικανότητα της Σοφίας να κρύβει τα συναισθήματά της φαινόταν να δυναμώνει αναλογικά με τα αισθήματα που καταπίεζε. Κοίταξε την αντανάκλαση της κόρης της και το δικό της πρόσωπο δίπλα της, και ένα κύμα ταραχής διαπέρασε το κορμί της. Δεν ήταν πλέον το πρόσωπο της έφηβης που είχε πάντα στο μυαλό της, αλλά το πρόσωπο μιας ενήλικης, τα ερευνητικά μάτια της οποίας ήταν καρφωμένα στα δικά της.

«Γεια σου, μαμά», είπε η Αλέξις ήρεμα. «Πότε έρχεται ο μπαμπάς;»

«Σύντομα, ελπίζω. Ξέρει ότι πρέπει να σηκωθείς νωρίς αύριο κι έτσι υποσχέθηκε ότι δε θα αργήσει».

Η Αλέξις πήρε στα χέρια της την οικεία φωτογραφία και ανάσανε βαθιά. Ακόμη και στα μισά της τρίτης δεκαετίας της ζωής της ανακάλυπτε ότι έπρεπε να συγκεντρώσει όλο το θάρρος της για να εισβάλει βίαια στην απαγορευμένη περιοχή του παρελθόντος της μητέρας της, σαν να έσκυβε για να περάσει κάτω από την ταινία της αστυνομίας που είχε αποκλείσει έναν τόπο εγκλήματος. Χρειαζόταν να μάθει τι σκεφτόταν η μητέρα της. Η Σοφία είχε παντρευτεί πριν γίνει είκοσι χρονών, άρα μήπως κι εκείνη, η Αλέξις, ήταν αρκετά ανόητη ώστε να κλοτσήσει την ευκαιρία να περάσει την υπόλοιπη ζωή της με κάποιον σαν τον Εντ; Ή μήπως θα πίστευε η μητέρα της, όπως και η ίδια, ότι από τη στιγμή και μόνο που υπήρχαν αυτές οι σκέψεις στο μυαλό της, δεν ήταν πράγματι ο σωστός άνθρωπος; Από μέσα της έκανε πρόβα στις ερωτήσεις της. Πώς ήξερε με τόση βεβαιότητα η μητέρα της, σε τόσο νεαρή ηλικία, ότι ο άνθρωπος που θα παντρευόταν ήταν «ο ένας και μοναδικός»; Πώς μπορούσε να ξέρει ότι θα ήταν ευτυχισμένη για τα επόμενα πενήντα, εξήντα ή ακόμη και εβδομήντα χρόνια; Ή μήπως δεν το είχε σκεφτεί έτσι; Ακριβώς τη στιγμή

που ήταν έτοιμη να εκστομίσει τις ερωτήσεις, δίστασε, φοβούμενη ξαφνικά την απόρριψη. Υπήρχε, ωστόσο, μια ερώτηση την οποία έπρεπε να κάνει.

«Θα μπορούσα...» ρώτησε η Αλέξις, «θα μπορούσα να πάω να δω πού μεγάλωσες;» Πέρα από το μικρό της όνομα, που μαρτυρούσε το ελληνικό αίμα της, το μόνο εξωτερικό σημάδι το οποίο διέθετε η Αλέξις ως απόδειξη για την καταγωγή της μητέρας της ήταν τα σκούρα καστανά μάτια της, κι εκείνη τη νύχτα τα χρησιμοποίησε με όλη τους την ισχύ, παγιδεύοντας τη μητέρα της στο βλέμμα της. «Πρόκειται να πάμε στην Κρήτη στο τέλος του ταξιδιού μας και θα ήταν πολύ κρίμα να φτάσουμε μέχρι εκεί και να χάσω την ευκαιρία».

Η Σοφία ήταν μια γυναίκα που δυσκολευόταν να χαμογελάσει, να δείξει τα συναισθήματά της, να προσφέρει μια αγκαλιά. Η μυστικότητα ήταν η φυσική κατάστασή της και η άμεση αντίδρασή της ήταν να αναζητήσει κάποια δικαιολογία. Όμως, κάτι τη σταμάτησε. Της ήρθαν στο μυαλό τα λόγια που της επαναλάμβανε συχνά ο Μάρκος, ότι η Αλέξις θα ήταν πάντα το παιδί τους, αλλά δε θα έμενε παιδί για πάντα. Ακόμη κι αν πάλευε με την ιδέα, ήξερε ότι ήταν αλήθεια, και βλέποντας μπροστά της αυτή την ανεξάρτητη γυναίκα, τελικά το επιβεβαίωσε. Αντί να κουμπωθεί, όπως έκανε συνήθως όταν το ζήτημα του παρελθόντος έφτανε απλώς να πλανάται σε μια συζήτηση, η Σοφία απάντησε με απρόσμενη θέρμη, αναγνωρίζοντας για πρώτη φορά ότι η περιέργεια της κόρης της να μάθει περισσότερα για τις ρίζες της δεν ήταν μόνο κάτι φυσικό· ίσως να ήταν ακόμη και δικαίωμά της.

«Ναι...» είπε διστακτικά. «Υποθέτω πως θα μπορούσες».

Η Αλέξις προσπάθησε να κρύψει την έκπληξή της, χωρίς να τολμά σχεδόν να αναπνεύσει, μήπως και η μητέρα της άλλαζε γνώμη.

Τότε, με μεγαλύτερη σιγουριά, η Σοφία είπε: «Ναι, θα ήταν μια καλή ευκαιρία. Θα σου γράψω ένα σημείωμα για να το πας στη Φωτεινή Δαβάρα. Ήξερε την οικογένειά μου. Πρέπει να είναι αρκετά ηλικιωμένη τώρα, αλλά έχει ζήσει στο χωριό όπου

γεννήθηκα ολόκληρη τη ζωή της και παντρεύτηκε τον ιδιοκτήτη της τοπικής ταβέρνας, οπότε μπορεί ακόμη και να απολαύσεις ένα καλό γεύμα».

Η Αλέξις έλαμπε από ενθουσιασμό. «Ευχαριστώ, μαμά... Πού ακριβώς είναι το χωριό;» πρόσθεσε. «Σε σχέση με τα Χανιά;»

«Είναι περίπου δύο ώρες ανατολικά του Ηρακλείου», είπε η Σοφία. «Άρα από τα Χανιά ίσως να σου πάρει τρεις ή τέσσερις ώρες· αρκετά μεγάλη απόσταση για μόνο μια μέρα. Ο μπαμπάς θα έρθει όπου να 'ναι, αλλά, όταν επιστρέψουμε από το δείπνο, θα γράψω εκείνο το γράμμα για τη Φωτεινή και θα σου δείξω πού ακριβώς είναι η Πλάκα στον χάρτη».

Το άγαρμπο βρόντημα της εξώπορτας ανήγγειλε την επιστροφή του Μάρκου από τη βιβλιοθήκη του πανεπιστημίου. Ο φθαρμένος, δερμάτινος χαρτοφύλακός του στεκόταν παραφουσκωμένος στη μέση του διαδρόμου, με κομμάτια χαρτιού να εξέχουν μέσα από τις ξηλωμένες ραφές. Ο μεγαλόσωμος, διοπτροφόρος άντρας με τα πυκνά ασημένια μαλλιά, ο οποίος μάλλον ζύγιζε όσο η γυναίκα και η κόρη του μαζί, χαιρέτησε την Αλέξις με ένα πελώριο χαμόγελο, καθώς εκείνη κατέβαινε τρέχοντας τη σκάλα από το δωμάτιο της μητέρας της και πηδούσε από το τελευταίο σκαλοπάτι για να πέσει στην αγκαλιά του, όπως ακριβώς έκανε από τότε που ήταν τριών χρονών.

«Μπαμπά!» είπε η Αλέξις απλά, και ακόμη κι αυτό ήταν περιττό.

«Κουκλίτσα μου», αποκρίθηκε εκείνος, σφίγγοντάς τη στη ζεστή και άνετη αγκαλιά που μόνο οι πατεράδες με τόσο γενναίες διαστάσεις μπορούν να προσφέρουν.

Έφυγαν για το εστιατόριο λίγο μετά, μια απόσταση πέντε λεπτών από το σπίτι. Χωμένη ανάμεσα σε μια σειρά από φανταχτερά μπαρ, υπερτιμημένα ζαχαροπλαστεία και μοδάτα εστιατόρια με κουζίνα φιούζιον, η Ταβέρνα του Λουκάκη αποτελούσε σταθερή αξία. Είχε ανοίξει όχι πολύ καιρό αφότου η οικογένεια των Φίλντινγκ αγόρασε το σπίτι της, και στο μεταξύ είχε δει να ανοίγουν και να κλείνουν δεκάδες άλλα μαγαζιά και εστια-

τόρια. Ο ιδιοκτήτης, ο Γρηγόρης, τους χαιρέτησε όπως άρμοζε σε παλιούς φίλους. Άλλωστε, ήταν τόσο τυπολατρικές οι επισκέψεις τους, ώστε ήξερε ακόμη και πριν καθίσουν τι θα παραγγέλναν. Όπως πάντοτε, άκουσαν ευγενικά τις σπειαλιτέ της ημέρας, και τότε ο Γρηγόρης έδειξε τον καθένα τους με τη σειρά και απήγγειλε: «Μεζέ της ημέρας, μουσακά, στιφάδο, καλαμάρι, ένα μπουκάλι ρετσίνα και ένα μεγάλο μπουκάλι ανθρακούχο νερό». Κούνησαν τα κεφάλια τους καταφατικά και όλοι τους γέλασαν όταν εκείνος έφυγε δήθεν αγανακτισμένος, επειδή είχαν απορρίψει τα πιο ευφάνταστα πιάτα του σεφ του.

Η Αλέξις –που είχε πάρει μουσακά– σχεδόν μονοπώλησε την κουβέντα. Περιέγραψε το προγραμματισμένο ταξίδι με τον Εντ, και ο πατέρας της –ο λάτρης του καλαμαριού– επενέβαινε με προτάσεις για αρχαιολογικούς χώρους που θα μπορούσαν να επισκεφτούν.

«Μα, μπαμπά», αναστέναξε η Αλέξις απηυδισμένη, «ξέρεις ότι τον Εντ δεν τον ενδιαφέρει να βλέπει ερείπια!»

«Ξέρω, ξέρω», απάντησε εκείνος υπομονετικά. «Αλλά μόνο ένας βάρβαρος θα πήγαινε στην Κρήτη και δε θα επισκεπτόταν την Κνωσό. Είναι σαν να πας στο Παρίσι και να μην μπεις στον κόπο να ασχοληθείς με το Λούβρο. Ακόμη κι ο Εντ θα το καταλάβαινε αυτό».

Ήξεραν όλοι πολύ καλά ότι ο Εντ ήταν κάτι περισσότερο από ικανός να προσπερνάει οτιδήποτε ανάδινε την οσμή κλασικής κουλτούρας και, όπως συνήθως, υπήρχε μια ανεπαίσθητη ιδέα περιφρόνησης στη φωνή του Μάρκους μόλις η συζήτηση ήρθε στον Εντ. Δεν ήταν ότι δεν τον συμπαθούσε, ούτε καν ότι δεν τον ενέκρινε. Ο Εντ ήταν ακριβώς το είδος του ανθρώπου που κάθε πατέρας ήλπιζε να έχει για γαμπρό του, αλλά ο Μάρκους δεν μπορούσε να συγκρατήσει το συναίσθημα της απογοήτευσης, όποτε φανταζόταν ότι αυτό το παιδί από καλή οικογένεια θα ήταν το μέλλον της κόρης του. Η Σοφία, από την άλλη πλευρά, λάτρευε τον Εντ. Αποτελούσε την προσωποποίηση όλων αυτών που φιλοδοξούσε να αποκτήσει η κόρη της: ευποληψία, σι-

γουριά και ένα οικογενειακό δέντρο που του χάριζε την αυτοπεποίθηση κάποιου ο οποίος συνδεόταν –μολονότι εξαιρετικά μακρινά– με την αγγλική αριστοκρατία.

Ήταν ένα εύθυμο βράδυ. Οι τρεις τους δεν είχαν βρεθεί μαζί για αρκετούς μήνες και η Αλέξις είχε να ενημερωθεί για πολλά, ανάμεσά τους και για τις ιστορίες της ερωτικής ζωής του Νικ. Ο αδερφός της Αλέξις, που παρακολουθούσε στο Μάντσεστερ ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα, δε βιαζόταν να μεγαλώσει και η οικογένειά του δεν έπαυε να εκπλήσσεται από την πολυπλοκότητα των σχέσεών του.

Η Αλέξις και ο πατέρας της άρχισαν κατόπιν να λένε ανέκδοτα για τις δουλειές τους, και η Σοφία συνειδητοποίησε ότι το μυαλό της είχε γυρίσει στη μέρα που ήρθαν σε αυτό το εστιατόριο για πρώτη φορά, και ο Γρηγόρης είχε σωριάσει στην καρέκλα μια στοίβα μαξιλάρια για να μπορεί η Αλέξις να φτάνει στο τραπέζι. Όταν πια γεννήθηκε ο Νικ, η ταβέρνα είχε προμηθευτεί ένα υπερυψωμένο παιδικό καρεκλάκι και σύντομα τα παιδιά έμαθαν να αγαπούν τις δυνατές γεύσεις της ταραμοσαλάτας και του τζατζικιού που τους έφερναν οι σερβιτόροι σε μικροσκοπικά πιάτα. Για πάνω από είκοσι χρόνια γιόρταζαν εκεί σχεδόν κάθε σταθμό της ζωής τους, με την ίδια κασέτα ελληνικής μουσικής να ακούγεται στο βάθος. Η συνειδητοποίηση ότι η Αλέξις δεν ήταν πλέον παιδί τάραξε τη Σοφία περισσότερο από ποτέ και άρχισε να σκέφτεται την Πλάκα και το γράμμα που θα έγραφε σε λίγο. Για πολλά χρόνια αλληλογραφούσε αρκετά τακτικά με τη Φωτεινή και πάνω από ένα τέταρτο του αιώνα πριν της είχε περιγράψει τον ερχομό του πρώτου της παιδιού· μέσα σε λίγες εβδομάδες έφτασε ένα μικρό, τέλεια κεντημένο φόρεμα, με το οποίο η Σοφία έντυσε το μωρό για τη βάφτισή του. Οι δυο γυναίκες σταμάτησαν να γράφουν πριν από κάμποσο καιρό, αλλά η Σοφία ήταν σίγουρη πως ο άντρας της Φωτεινής θα την ενημέρωνε αν είχε συμβεί κάτι στη σύζυγό του. Η Σοφία αναρωτήθηκε πώς να ήταν η Πλάκα τώρα, και προσπάθησε να διώξει από το μυαλό της την εικόνα ενός μικρού χωριού που έχει κατακλυ-

στεί από θορυβώδη μπαρ που σερβίρουν αγγλική μπύρα: έλπιζε με όλη της την ψυχή η Αλέξις να έβρισκε το μέρος όπως ήταν όταν έφυγε εκείνη.

Καθώς προχωρούσε η βραδιά, η Αλέξις ένιωθε να δυναμώνει ο ενθουσιασμός της που επιτέλους θα σκάλιζε την ιστορία της οικογένειάς της. Παρά τις εντάσεις τις οποίες ήξερε ότι θα αντιμετώπιζε στις διακοπές της, τουλάχιστον η επίσκεψη στον τόπο όπου γεννήθηκε η μητέρα της ήταν κάτι για το οποίο μπορούσε να ανυπομονεί. Η Αλέξις και η Σοφία αντάλλαξαν χαμόγελα και ο Μάρκος βρέθηκε να απορεί για το αν οι μέρες του ως μεσολαβητή και ειρηνοποιού ανάμεσα στη γυναίκα και την κόρη του έφταναν στο τέλος τους. Η ιδέα τού άρεσε, και χάριξε ακόμη περισσότερο τη συντροφιά των δύο γυναικών που αγαπούσε περισσότερο στον κόσμο.

Τέλειωσαν το φαγητό τους, ήπιαν από ευγένεια το μισό από το ποτήρι ρακή που τους κέρασε το μαγαζί, κι έφυγαν για το σπίτι. Η Αλέξις θα κοιμόταν απόψε στο παλιό δωμάτιό της και ανυπομονούσε να περάσει εκείνες τις λίγες ώρες στο κρεβάτι της παιδικής της ηλικίας, πριν χρειαστεί να σηκωθεί και να πάρει το μετρό για το Χίθροου το επόμενο πρωί. Αισθανόταν μια παράξενη ικανοποίηση, παρότι δεν είχε καταφέρει να ζητήσει τη συμβουλή της μητέρας της. Φαινόταν πολύ πιο σημαντικό εκείνη τη στιγμή ότι επρόκειτο, με την πλήρη συνεργασία της μητέρας της, να επισκεφτεί την ιδιαίτερη πατρίδα της Σοφίας. Όλη η πιεστική αγωνία της για το απώτερο μέλλον, για μια στιγμή, είχε παραμερσίσει.

Όταν επέστρεψαν από το εστιατόριο, η Αλέξις έφτιαξε καφέ στη μητέρα της και η Σοφία κάθισε στο τραπέζι της κουζίνας για να γράψει το γράμμα στη Φωτεινή. Πέταξε τρία φύλλα χαρτί πριν τελικά κλείσει τον φάκελο και τον δώσει στην κόρη της στην άλλη άκρη του τραπεζιού. Η όλη διαδικασία έγινε μέσα σε σιωπή, με τη Σοφία να έχει απορροφηθεί τελείως. Η Αλέξις ένιωθε ότι, αν μιλούσε, τα μάγια ίσως να διαλύονταν και η μητέρα της να άλλαζε τελικά στάση.

ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΟΥ ΑΝΑΖΗΤΑ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΗΣ

Σε μια κρίσιμη φάση της ζωής της, η Αλέξις, επιθυμώντας να μάθει την ιστορία της οικογένειάς της, επισκέπτεται την Κρήτη. Το μόνο που ξέρει ως τώρα είναι πως η μητέρα της έχει μεγαλώσει σ' ένα μικρό χωριό εκεί προτού εγκατασταθεί για πάντα στο Λονδίνο.

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΠΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ ΒΑΘΙΑ ΚΡΥΜΜΕΝΑ ΜΥΣΤΙΚΑ

Το μόνο στοιχείο που διαθέτει για να ξετυλίξει το κουβάρι του παρελθόντος είναι ένα γράμμα που της δίνει η μητέρα της. Της υπόσχεται πως, αν το παραδώσει σε μια παλιά της φίλη, θα μάθει όλη την αλήθεια.

ΕΝΑ ΝΗΣΙ ΠΟΥ ΚΡΥΒΕΙ ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΘΗ

ΣΥΝΑΡΠΑΣΤΙΚΟ, *The Times*

ΣΥΓΚΙΝΗΤΙΚΟ, *Evening Standard*

ΓΛΑΦΥΡΟ, *The Observer*

ΕΘΙΣΤΙΚΟ, *Sunday Express*

ΚΑΘΗΛΩΤΙΚΟ, *You magazine*

ΠΑΘΙΑΣΜΕΝΟ, *The Sunday Times*

Εκδόσεις **ΨΥΧΟΓΙΟΣ**

www.psychogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 24458

Γ Ι Α Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ Μ Ε Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ